

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Responsorijs breuibus Horarum. 14.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

illam horam, cui cum Nocturno, seu Hora Canonica correspondet Responsorium, Duran. libro 4. capit. 19. Et quia laus Dei repeti debet, ideo repetitur Responsorium, & in fine additur, *Gloria Patri*, ut de omnibus donis, ac datis laudemus Creatorem, Amalar. de ord. Antiphon. c. 1. Tertio potissimum Responso annectitur, *Gloria Patri*, quia Trinitati omne tempus, præteritum, præsens, & futurum subijcitur, Radulph. *propositi*. 12.

5 Qui inchoat Responsorium, idem & Versum recitat, ait Ordo Rom. cæteri repetunt, ut id ipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata, Rupert. loco citato. Repetitio est imperfecta, hoc est, partis tantum Responsorij, ut fateamur, opera nostra esse imperfecta. Duran. lib. 5. cap. 2. In aliquibus Festis est perfecta à capite, ut in primo Responso Natalis Domini, Paschatis, & 1. Dom. Adventus. adde notandam plenam notitiam, & perfectionem Sanctorum. Idem *ibidem* Repetitio, post, *Gloria Patri*, debet esse breuior, quam post Versum, Radulph. *propositi*. 12. quod apud nos non raro fit, ut dimidiata repetatur periodus, quæ est ante Versum, à Choro, quia in gratiarum actione ad Deum impates, & diminutifumus, ait Radulph. *ibid.*

6 Quando dicitur: *Te Deum*, Romani omittunt nonum Responsorium, & octauo addant, *Gloria Patri*, Radulph. *propositi*. 15. quod octauum Responsorium, in Dominicis per annum est de Trinitate: *Duo Seraphim*, &c. quia ex Durand. libro 5. cap. 2. antiquitus Lectio nona sepe erat de Trinitate, cui respondebat nonum Responsorium de eadem, Cessauit Lectio, translatum est Responsorium in octauum locum, & succedit, *Te Deum*, in laudem Trinitatis, vice Lectiois de eadem.

7 In Ferijs, seu Festis trium Lectionum sumuntur Responsoria è Nocturnis Dominicæ, seu Communi Sanctorum, eodem ordine, & proportione, qua diximus de Absolutionibus, & Benedictionibus sup. cap. 11. num. 6. pagina 65. &

quando defunt in tertio Nocturno Dominicæ, tunc in Feria quarta, & Sabbato suppletur cum proximioribus Responsorijs, secundo, & tertio Feriæ secundæ: neque alia est causa quam necessitas cum vicinitate coniuncta.

8 Responsorialia primo ponenda in Dominicæ, si hæc impediatur a Festo Duplici, ponenda sunt in prima Feria sequenti, tamquam Historia principium antequam dicantur alia Responsorialia, eadem ratione, qua initium libri legendum est ante alias eiusdem libri Lectiones, quæ verò non possunt dici, eo anno omittuntur. Neque visum est in recognitione Clementina Breuiarij conuenire, ut pro recitatione primorum Responsoriorum fiat officium de Feria, translato Semiduplici Festo, vel suppresso quandoque ob hanc causam Festo Simplici quod aliàs fiebat cum admiratione populi, qui missam de Sancto potius, quam de Feria optabat audire. excipe Dominicam secundam, post Epiphaniam, de qua suo loco dicemus.

9 Responsorialia de Tobia, si in Dominicæ, aut Ferijs 2. & 3. poni non possunt, ponantur fer. 4. sed fer. 5. ne eadem immediate repetantur, poterunt dici Responso 2. nocturno Dominicæ eadem ratione, qua dicitur, de Lectionibus in Festo Sanctorum Pphilippi, & Iacobi in Sabbato ante Domin. 4. post Pascha.

10 Tempore Paschali additur, *Alleluia*, ante versum, non versui, quod asserit de Romana consuetudine, Radulph. *propositi*. duodecima, quia in versu non finitur Responsorium: sed in ea parte, quæ a Choro repetitur, cui tamquam termino conuenit augmentum lætitiæ.

De Responsorijs Breuibus Horarum. Cap. XIV.

1 Breuia dicuntur, tum in festum respectu præcedentium Lectionum breuiorum, id est, Capitulorum. Vnde Radulph. *propositi*. 12. appellauit Responsorialia magna, quæ capite præcedenti declarauimus. Eadem autem de his ferè dici

pos-

possunt, quæ de præcedentibus diximus, tum de forma, tum de causis mysticis. Adde cum Amalar. lib. 4. de offic. cap. 3. duo copuenire Ecclesiastico virò exhortationem ad fratres, quæ fit in Responsorio breui, & singularem ad Deum deprecationem, cù intentione recta in gloriam Dei: quæ attenduntur in versu Responsorij & in addito Versu *Gloria Patri*.

2 Omittitur, *Gloria Patri*, in tempore de Passione, resumiturque initium Responsorij, ob causam in præcedenti capite aliatam, num. 3. pag. 71. & 72. ex Conc. Tolet. 4. Nò omittitur in officio nouem Lectionum, ita vt, si in Dominica Passionis commemoratio fiat in secundis Vesperis de aliquo Festo Semiduplici, in Completorio dicendus erit Vers. *Gloria Patri*, quia Festum est iam inchoatum, ea ratione, quam attulimus de fine Hymnorum de Beata Virg. supra titulo 6. nu. 15. pag. 58. sed vide infra Sect. sexta cap. 12. num. 8.

3 Ad primam fit variatio Versus pro varietate Festorum, vt in Rubrica de his Responsorijs num. tertio, quæ mutatio habet eandem causam, quas attulimus supra de fine Hymnorum vario in Festis, cap. 6. nu. 12. pag. 58. Meminit Radulph. proposit. 14. mutationis huius in Natali Domini, Epiphania, Paschate, & Ascensione Domini. De alijs Festis non loquitur, quare mutatio in his posterior est Radulpho. Decreuit Ioan. XXII. mutari in Festo Corporis Christi, in Decreto sapius citato concurrentibus autem duobus Versibus proprijs, altero ratione Festi, vt in Concept. Beatæ Virg. intra Aduentum, preferri debet ratio Festi, & eius Octauæ sicuti in fine Hymnorum fit: quare in Dominica infra Octauam dicemus: *Qui natus es de Maria Virgine*: ad Primam, non autem, *Qui venturus es in mundum*.

4 In Aduentu accedit ad Nonam mutatio Versus qui in Dominicis dicitur, *Domine Deus virtutum conuerte nos*. & in Ferijs dicitur, *Veni Domine*, & noli tardare. Reliqua sunt eadem, ad omnes Horas. Querunt aliqui mysterium; sed

nulla est alia ratio, nisi quòd in feriali officio dicuntur statim Preces, in quibus dicitur Vers. *Domine Deus virtutum*, & c. neque consueuimus idem bis dicere in eadem Hora. Hinc ergo variatio illius Versus.

9 Tempore Paschali adduntur duo, *Alleluia*, ex auctoritate Romana, inquit Radulph. proposit. 12. & ex Regula Sancti Benedicti c. 34. quod alijs Festis nobilioribus conceditur, Natali Domini, Circumcisioni, Epiphaniæ, Festo Corporis Christi, & transfigurationi. non tamen in his Festis adduntur ad Primam, & Completorium: & de Festo Corporis Christi negat Io. XXII. in Decreto citato. Additionis patet ratio, ad plenioram legitimitatem indicandam; vbi verba quasi desunt ob breuitatem Responsoriorum.

De Capitulis. Cap. XV.

1 **C**apitula, Lectiuncule, Lectiones breues, paruule, Versiculi parui, Collationes, sunt idem apud Radulph. proposit. 13. & 14. Capitale vocat Hugo lib. 2. c. 1. quia inquit, capita sunt, & principia variationis ad Horas: cum præcedentia sint semper eadem. Capitula quæ dicuntur, quia vt plurimam in Festis sumuntur de capitibus Epistolatum, quæ leguntur in Missa. Durand. lib. 5. c. 2.

2 Ambrosius fuit auctor Capitulorum ad Tertiam, Sextam, & Nonam. Deinde Concil. Agathense can. 21. distinct. 5. de consecrat. cap. conuenit, iussit ea dici post psalmodiam; vbi & ea vocat Collectiones, non Collationes, vt malè legit Gratianus, quem corrigit Suar. lib. 4. de lit. can. c. 2. nu. 19. vnde etiam corrigendus erit Radulphus supra. sed Beda in Esdrâ ait, morem huic inoluisse in Ecclesia ab Esdra desumptum; cuius tempore quater in nocte, quater in die conuenientes Hebræi legentes sacras litteras audiebant. nam à nostris post singulas psalmodias Horarum Canonicarum legitur semper aliquid, & octies in officio, si feriale est; si solemne, decies, propter tres nocturnos, siue de veteri, siue de nouo testamento, vel multum, vel parum lege